

طرح درس

۱- عنوان درس: باستان‌شناسی قلمرو ساسانی

۲- شماره درس:

۳- تعریف: تداوم بسیاری از سنت‌های فرهنگی عصر سلوکی و اشکانی در دوره ساسانی و نیز تلاشی که ساسانیان برای احیای فرهنگ هخامنشیان بکار می‌بستند، سبب شکل‌گیری الگوی بدیعی در فرهنگ و هنر عصر ساسانی گردید. از طرف دیگر افزایش تعاملات ایران با همسایگان شرق و غرب، عناصر جدیدی را وارد فرهنگ ایران نمود که تجلی آن را در آثار و مواد فرهنگی عصر ساسانی می‌توان جستجو کرد. جریان‌های فرهنگی که در دوره ساسانی شکل گرفت چنان نیرومند بود که فرهنگ دوران اسلامی را تحت تأثیر قرار داد و تا مدت‌ها حاکمان، مردمان، صنعتگران و هنرمندان دوران اسلامی در چارچوب الگوهای فرهنگی دوران ساسانی، به ابراز اندیشه و خلق آفرینش‌های هنری می‌پرداختند. لذا شناخت مواد فرهنگی ساسانی به مثابه نمود عینی سازمان‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دوران ساسانی راهگشای شناخت بخش مهمی از تاریخ و فرهنگ ایران خواهد بود.

۴- منابع

- آموزگار، ژاله و احمد تفضلی، ۱۳۸۹، اسطوره زندگی زردشت، تهران: نشر چشمه.
- ایناسترانتسیف، کانستانتین، ۱۳۸۴، تحقیقاتی درباره ساسانیان، ترجمه کاظم کاظم زاده، تهران: علمی و فرهنگی.
- بروسیوس، ماریا، ۱۳۹۰، ایرانیان عصر باستان، ترجمه هایده مشایخ، تهران: هرمس.
- بهار، مهرداد، ۱۳۸۹، پژوهشی در اساطیر ایران، تهران: آگه.
- بویس، مری، ۱۳۹۱، زردشتیان، ترجمه عسگر بهرامی، تهران: ققنوس.
- تفضلی، احمد، ۱۳۷۶، تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام، تهران: سخن.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۶، شاهنشاهی ساسانی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: ققنوس.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۷، تاریخ و فرهنگ ساسانی، ترجمه مهرداد قدرت دیزجی، تهران: ققنوس.
- سرخوش کرتیس، وستا و سارا استوارت، ۱۳۹۲، ساسانیان، ترجمه کاظم فیروزمند، تهران: نشر مرکز.
- شپرد، دوروتی، ۱۳۸۷، «هنر ساسانی»، تاریخ ایران کمبریج (جلد سوم، بخش دوم: از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانیان)، گردآورنده احسان یارشاطر، ترجمه حسن انوشه، چ. ۵، تهران: امیرکبیر، صص. ۶۵۲-۵۵۳.
- شهبازی، علیرضا شاپور، ۱۳۸۹، تاریخ ساسانیان، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- شیپمان، کلاوس، ۱۳۸۶، مبانی تاریخ ساسانیان، ترجمه کیکاووس جهانداری، چ. ۲، تهران: فرزانه روز.
- فهد، توفیق و دیگران، ۱۳۸۷، آتش در خاور نزدیک باستان، تهران: نشر ماهی.
- فون گال، هوبرتوس، ۱۳۷۸، جنگ سواران در هنر ایرانی و هنر متأثر از هنر ایرانی در دوره پارت و ساسانی، ترجمه فرامرز نجد سمیعی، تهران: نسیم دانش.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی: واژنش و باززایی در حدود ۲۳۸ ق.م. - ۶۴۲ م.، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.
- کریستنسن، آرتور، ۱۳۸۸، ایران در زمان ساسانیان، ترجمه رشید یاسمی، تهران: صدای معاصر.
- کیان راد، حسین، ۱۳۸۵، جامعه و اقتصاد عصر ساسانی، تهران: سخن.
- لباف خانیکی، میثم، ۱۳۹۱، «مقدمه ای بر جغرافیای اداری ایران در دوره ساسانی»، فصلنامه پاژ، شماره ۱۰.
- لوکونین، ولادیمیر گورویویچ، ۱۳۸۴، تمدن ایران ساسانی، ترجمه عنایت الله رضا، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

- نیولی، گرادو، ۱۳۸۷، آرمان ایران، ترجمه سید منصور سید سجادی، تهران: پیشین پژوه.
- نیولی، گرادو، ۱۳۸۸، از زردشت تا مانی، ترجمه آرزو رسولی طالقانی، تهران: ماهی.
- هرمان، جورجینا، ۱۳۷۳، تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- Sauer, E. (ed.), 2017, *Sasanian Persia: Between Rome and the Steppes of Eurasia* (Edinburgh).
- Harper, P. O., 2006, *In Search of a Cultural Identity: Monuments and Artifacts of the Sasanian Near East, 3rd to 7th Century A.D.* (New York).
- Curtis, J., 2000, *Mesopotamia and Iran in the Parthian and Sasanian Periods: Rejection and Revival c. 238 B.C. A.D. 642* (London).
- Harper, P. O., and P. Meyers, 1981, *Silver Vessels of the Sasanian Period* (Princeton and New York).
- Sarkhosh Curtis, V., Hillenbrand, R. and J. M. Rogers, 1998, *The Art and Archaeology of Ancient Persia: New Light on the Parthian and Sasanian Empires* (London).
- Sarkhosh Curtis, V. and S. Stewart (eds.), 2008, *The Sasanian Era: The Idea of Iran, vol. III* (London).
- Shepherd, D., 1983, 'Sasanian Art', in: E. Yarshater (ed.), *The Cambridge History of Iran: The Parthian and Sasanian Periods* (Cambridge), 1055-1112.
- Herrmann, G., 1977, *The Iranian Revival* (Oxford).
- Erdmann, K., 1943, *Die Kunst Irans zur Zeit der Sasaniden*, Berlin.
- Reuther, O., 1938, 'Sasanian Architecture', in: A. U. Pope and P. Ackerman (eds.), *A Survey of Persian Art* (Oxford et al.).
- Kröger, J., 1982, *Sasanidischer Stuckdekor* (Mainz).
- Schippmann, K., 1990, *Grundzüge der Geschichte des Sasanidischen Reiches* (Darmstadt).

۵- اهداف: اهداف تدریس واحد درسی باستان‌شناسی قلمرو ساسانی به شرح ذیل می‌باشد:

۶-۱- تحلیل مفهوم قلمرو در دوره باستان و تبیین قلمرو ایران در دوره ساسانی

۶-۲- شناخت تعاملات فرهنگی ایران با سرزمین‌های مجاور در دوره ساسانی

۶-۳- بررسی تداوم و تغییر الگوهای فرهنگی دوره ساسانی و تأثیر آن بر هنر و معماری آن دوره

۶- تعهدات دانشجویان: تعهدات دانشجویانی که موظف به گذراندن واحد درسی باستان‌شناسی قلمرو ساسانی در مقطع دکتری

می‌باشند، به شرح ذیل است:

۷-۱- حضور مستمر در کلاس

۷-۲- مشارکت در بحث‌های مطروحه در کلاس

۷-۴- شرکت در امتحان و اخذ نمره قبولی

۷- پیش‌نیازها: دانشجویان مقطع دکتری قبل از اخذ واحد درسی باستان‌شناسی قلمرو ساسانی موظف به گذراندن و یا

آشنایی با واحدهای زیر می‌باشند:

۸-۱- ماد شناسی و هخامنشی شناسی

۸-۲- باستان‌شناسی قلمرو اشکانی

۸- شیوه محاسبه نمره: ارزیابی سطح علمی دانشجویان از طریق امتحان پایان ترم و میزان مشارکت در مباحث کلاسی

صورت می‌پذیرد.

میثم لباف خانیکی

استاد درس

تقویم آموزشی درس باستان شناسی ساسانی

عنوان بحث	هفته / جلسه
ساسانیان؛ میراث دار هخامنشیان، سلوکیان و اشکانیان	اول
	دوم
تحلیل اندیشه و کردار نخستین پادشاهان ساسانی با تکیه بر یافته‌های باستان‌شناسی پارس	سوم
	چهارم
تأثیر اندیشه‌های سیاسی و مذهبی ادوار قبل از ساسانی بر سیاست و دین دوران ساسانی	پنجم
	ششم
مواد فرهنگی دوره ساسانی؛ آیینة تمام نمای فرایندهای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی عصر ساسانی	هفتم
	هشتم
بررسی سیر تحول و تطور فرهنگ ساسانی در دوران حکومت ساسانیان بر ایران با تکیه بر مواد فرهنگی	نهم
	دهم
تعاملات فرهنگی ساسانیان با همسایگان شرقی و غربی و بررسی بازتاب آن در مواد فرهنگی دوره ساسانی	یازدهم
	دوازدهم
بررسی عوامل اضمحلال و فروپاشی ساسانیان با تکیه بر گزاره‌های تاریخی و مواد فرهنگی	سیزدهم
	چهاردهم
جمع بندی و نتیجه گیری	پانزدهم
جمع بندی و نتیجه گیری	شانزدهم